

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvriv, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Feria VI. Post Cineres.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56314)

FERIA VI. POST
CINERES.

Paratio.

- I. De peste odii.
II. De dilectione inimicorum.
III. De odio proximi.
IV. De Amnistia, & vindicta cupiditate.
V. De duellu perduellium.

Audistis quia dictum est antiquis: Diliges proximum, & odio habebis inimicum: Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros.
Matth. 5.

FIGVRA.

2. Paral. 9. **I**N vestibulo ac primo porticu splendori illius Salomonici templi, omnia sanguine stillasse, securium ictibus perstrepuisse, & sacrificiorum nidore redoluisse, Sacris literis proditum est, Auditores: at intorsum omnia splendore ac maiestate plena existisse, nihilque interioris reperum quia animum simul & oculos mirum in modum recrearet; illic quippe manna, & mensa panibus propositionis semper instructa visibatur. Templum autem hoc Ecclesiam nostram typus fuit: cuius introitus & quodammodo vestibulum, Iudaeorum fuit Synagoga, in qua prater secures iustitiae, sanguinem vindictae, & holocausta castigationis nihil audire aut videre fuit; interioris autem, per quod Ecclesiam Evangelicam notari putamus, prater pulchritudinem, salutem, & misericordiam, nihil reperitur. Manna quippe gratiae illic semper custoditur, & mensa charitatis ferculis semper instructa, panibus amoris, pacis, indulgentiae, reconciliationis, misericordiaeque ditata. Docet hoc Evangelium hodiernum; *Audistis, quia dictum est antiquis: Diliges proximum, & odio habebis inimicum.* Ecce introitum & initium, ecce Synagogam; videte secures, videte sanguinem. *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros.* Ecce interioris atrium, & adyton, ecce pacem Evangelicam, videte manna, videte panes charitatis: Verum ut pro dignitate rem tam

praecalam & sublimem dicendo explicare possimus, ad Spiritum sanctum accedendum est, ac gloriosissimae Virginis, quam verbis Angeli salutabimus, ei intercessio offerenda.

AVE MARIA.

Tradit in Apophthegmatis militaribus Plutarchus, fulmen illud Africae Scipionem iam devicta Numantia, a Rege Tircia, quae captivum in vinculis apud se habebat, petiisse, quam fieri ratione poruisset, ut vrbs illa, quae tanto tempore Romanorum viribus restitisset, tantillo tempore, & tam facili negotio modo fuerit expugnata: ac miserum illum regem cum lacrymis respondisse: Non est quod mireris, o Scipio, nam *Concordia non Apophthegmatis* *Concordiam, discordia exitium peperit.* Quod *gma.* autem captivus ille Rex olim de vrbus dixit, maiori equidem ratione a quorundam iure de animabus id nostris dicere poterit; Concordiam, scilicet, charitatem dilectionemque fraternam ijs victoriam conferre; discordiam vero, inimicitias, odium & vindictam appetitum, exitium. quod etiam longe verissimum est: nihil est enim, quod illas aut citius perdat, aut truculentius opprimat, aut denique crudelius in eas saeviat, quam odium & inimicitiae inter fratres & proximos concepra.

Hae porro Sallust. Romanae primae historiae sententia est: *Concordia res parvae crescunt, discordia maxima dilabuntur.* Pace tua Crispe liceat mihi Christiana phrasi, verba tua paululum convertere, & meo loquendi modo dicere: *Dilectione animae parvae crescunt, odio maxima dilabuntur, imo moriuntur.* Dilectionemque proximi pusillas animas promovet, perficit, atque immortales reddit; at inimicitiae & odium easdem retrahit, conficit, usque exitium & mortem adfert. Odium nempe letale venenum est, quod res etiam mortem nescias morti subicit.

Tradunt naturae indagatores, veneni quoddam genus adeo letiferum & noxium esse, ut omnia prius quibus continetur vasa exedat, quae eum, in cuius pernitiem paratur, offendat. huic non ab similibus rancor est, quin & multo

multo pestilentior: prius enim animam necat & occidit qua concipitur, quam proximi, in quem concipitur.

Vipera nascens matrem interimit.

Idem ipsi naturalium rerum scriptores scripsere, viperam matrem nascendo enecare, & crudeli parricidio natalem suam commaculare. Odium, serpens vipera longe venenosior est, quod ubi erumpit & nascitur, animam, quæ in infelici omine concepit, mortem adfert. Proferam vobis ex veteri Testamento figuras. Superbus ille Aman, Mardochei hostis infensissimus, præ rabie spumans, rancore crepans, odio exardescens, cædis & minarum spirans, furem erigi iubet, in qua inimicum infami laqueo suspendat; sed odium in auctorem rediit fabamque necis quam alteri machinabatur, in caput suum cudit: *suspensus est itaq; Aman in patibulo quod parauerat Mardocheo.* Idem quippe penitus in anima mortaliū pestis hæc facit, quod olim Samson in Philistinorum artibus cupiens enim iniurias simili iniuria vlcisci, seipsum vna cum cæteris ruina inuoluit. O infelix anima; putas te inimicis exitum parare, & (prò dolor!) te ipsam enecas, ac tibi ipsi perniciem causaris.

Esth. 1.

Iudic. 16.

Apoc. 6.

Quando oculos, Auditores, in monstrum illud, quod D. Ioannes in Apocalypsi graphice depingit, conijcio. *Eccæ equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen illi mors, & infernus sequebatur eum,* videre mihi odium & rancorem video; monstrum, inquam, illud horrendum, informe, ingens: vere enim equus pallidus est, luridus, ac macie confectus suprema; cuius fessor mors est, & quem infernus perpetuo stipat. Semper enim odium mortem secum trahit, animasque supplicii sempiterni inuoluit. Vide te, obsecro, truculentissimi & sanguinis fientissimi, qui præter vindictam nihil spiratis, ac mortiferum interius odium occultatis, mala & exitia, quibus vos ipsos inuoluitis & immergitis. Idem plane vobis contineo vtères aculeo fixerunt, aculeum simul & vitam amittunt; vnde hinc olim vates ille Regius cecinit, *Circumdederunt me sicut apes.* Idem quod olim tortoribus Chaldæis, qui cum iussu Regis Nabuchodonosor fornacem ac-

Apes aculeo vtères emoriuntur.

Psal. 107.

odium

cenderent, in qua tres pueros incendio consumere cogitabant, flammâ ipsimet prius consumpti sunt: *Porro viros illos qui miserant Sadrach, Misach, & Abdenago, interfecit flamma ignis.* O infelices animæ, veri satanæ carni-fices, ipsis illis ignibus & fornacibus, quibus inimicos vestros consumere satagitis, sæpe vos ipsos consumitis. Eadem vobis fors est quæ olim Ægyptiis, qui cum odio & rancore Hebræos prosequerentur, eos perdere parantes, seipsum prius vndis maris perdiderunt: *Rouer, æque sunt aquæ & operuerunt currus & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare, nec vnus quidem superfuit ex eis.* Et vos odio inflata & præ iracundia tumentes, persequendo iniurias, cum inimicis vos vestris mortem afferre arbitramini vos ipsas sæpenu-mero fluctibus maris, iustitia ipsa rubentis, immergitis. O odium! ô nimis infelix odiū, quomodo in miseris quas dementasti animas, sæviriæ exerces!

Dan. 3.

Exod. 14.

Impia illa & infernalis pellex Herodias, aduersus vocem illam clamantis in deserto, aduersus Anachoretarum illum principem, Ioannem Baptistam odio exastuans, prætulit caput eiusdem dimidio regni Iudaici, quod Herodes saltanti puellæ obtulerat: *Rex ait puella: Pete à me quod vult, & dabo tibi, & iuravit illi, quia quidquid petierit dabo tibi licet dimidium regni mei:* illa vero odio rabida, statim postpositis omnia, in discipulo Ioannis Baptistæ postulauit. At longe grauiora tua sunt opera in anima quam in uadis, infernale odium: cogis enim illam, vt appetitum vindicandæ iniuriæ regno cœlesti præferat. Eadem tu, ô rancor abominande, cum animabus vindicæ cupidus agis, quæ olim crudelis ille Ammonitarum Rex Naas cum viris Iabes Galaad: prius enim ille pacem aut fœdus inire velle se negauit, quam omnium oculos eruisset: *In hoc seram vobiscum fœdus, vt eruum omnium vestrum oculos dextros.* Ad eundem modum & tu, in hoc enim conniteris, vt prius animæ non reconcilientur, quâ passionū suarū crudelitatem exersuerint. Narrabo aliam huius rei peridoneam historiam. Crudelis ille & barbarus Ammonitarum Rex Hanoa missos à popu-

Allegoria

Marc. 6.

Reg. 1.

à populo Israel legatos in morte patris eum conſolatu-
ros, tanta ignominia excepit, vt dimidiam barbæ partem iis raſerit, & veſtes eorum ad medias vſque nates præſciderit, atque ita ludibrio habitos ac deformatos domum remiſerit. O crudelitatem inauditam! ô infamiam & ignominiam intolerabilem! Audire, hæc illa beneuolentia eſt quam odium, vel Satan auus eius, crudelis ille Hannon, quotidie legatis Ieſu Chriſti, id eſt, animabus Catholicis demonſtrat: veſtimenta carum charitas eſt & amor, duabus conſtans partibus amore ſcilicet erga Deum, & amore erga proximum. Quando igitur Satan amorem proximi euellit, & ſemina odii eius loco inferit, dimidiam barbam abradit, præſcindit veſtem illam nuptialem, atque animas ita deformatas ad Deum remittit. Dauid porro noſter, Chriſtus inquam, ignominia hac exacerbat, vt errorem hunc corrigeret & vindicaret, clamat in Euangelio hodierno, *Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros*, quaſi dicat. Nolite amplius de iniuriæ vindicatione agere ô homines, ignoſcite delinquentibus, diligite inimicos veſtros; ego enim præcipio vobis inimicos veſtros diligere. Magna quidem tua pulchritudo eſt, ô charitas, at maior tamen tua neceſſitas: tu es enim gemma & ſol ille mundi, ſine quo viuere non poſſumus. Magnus ille orator Cicero, de amicitia, quam ciues ipſi inter ſe colere debent, ſermonem inſtituens, adeo eam mundo neceſſariam dicebat, vt ſolis lumine porius quam ea catendum putaret; *Solem*, inquit, *è mundo tollunt, qui amicitiam ab hominibus tollunt*. Quid enim totus orbis eſſet, clara hac face orbatus: quid vero eſſent homines hac præclara virtute deſtituti? Philoſophus etiam Empedocles dicere ſolebat, pacem & amicitiam principium eſſe naturæ, & fundamentum rerum omnium. Non inueniet hoc fortaliſſis locum in rebus naturalibus, aſſeuerare tamen auſim amicitiam & charitatem Chriſtianam principium & fundamentum omnis eſſe pietatis; adſtipulatur mihi hic D. Paulus, qui charitatem *vinculum perfectiōnis*, & omnium virtutum ligamen vocat.

Reuocare in memoriam parabolam illam
Tom. 2. Beſſai Quadrageſimæ.

Euangelicam de fermento, quod acceptum mulier abſcondit in farina ſatis tribus donec fermentatum eſt totum. quod nihil eſt aliud quàm ipſa charitas quæ amorem Dei, amorem proximi, & amorem ſui facit exſurgere; an non hic tria farinarum ſata? Charitas denique eſt regina virtutum, meritorum radix, fidei fundamentum, ac bonorum operum principium. Quærite igitur virtutem hanc, & inimicos veſtros diligite.

Parua quidem hæc, quæ dicta ſunt hæcenus: audite maiora: nõ eſt iam amplius morte vitendum Iudaico, non eſt nobis illa ſanguinis auida Synagoga imitanda: obediendum eſt legi Euangelicæ, diligendi ſunt inimici. Obſtupuit olim Moyses videns rubum ardentem, & tamen incombustum: ſed deſignabat hoc prodigium, aliquando fore, vt ignis charitatis in corde inimici, quod verus inimicitiarum rubus eſt, & in quo ſentes & ſpinæ vindictæ ſuccreſcunt, exaſtuaret.

Magnum profecto miraculum fuit ad preces Eliæ ignem deſcendiſſe, & omnem lignorum ſtruem, tam humidorum quam aridorum ſubito incendiſſe: *Cecidit autem ignis Domini, & vorauit holocaustum, ligna & lapides, puluerem quoque & aquam, qua erat in aqua ductu, lambens*. Denotabat hoc ad noſtri Eliæ, Domini ſcilicet Ieſu Chriſti, aduentum, ignem charitatis: è cœleſtib. habitaculis deſcenſurum, qui amicos ſimul & inimicos ambureret, vnum per humiditatem, alterum per ſiccitatem deſignatum. Hinc igitur apparet, quam verum ſit illud, *Diligite inimicos veſtros*.

Præceperat olim in Leuitico Deus, vt perpetuus in altari ignis colluceret *Ignis autem in altari ſemper ardebit*. Denotatur hoc myſterio, ſacrum amoris ignem perpetuo in altari cordis noſtri ardere debere: verum adeo luculentum, vt nec ventus paſſionum, nec frigus inimicitiarum, nec aqua iniuriarum eum valeant extingueret. Talis erat ille ignis quo ardebat cor ſponſæ in Canticis, *Aqua multa non potuerunt exſtinguere charitatem: nec flumina obruent illam*. O vere igitur laudabilem charitatem, qua inimici diliguntur!

Nolite vero, ô vos odio obdurati, & vindictæ

II.
Locus communis de Charitate.

Cic. lib. de amicitia.

Col. 3.

Matt. 13.

Anima
quatuor
humores
corporis
humani
conseruat,
licet eam
oppugnet.

Natura
conseruat
4. Elementa,
quæ ei
aduerfantur.

Matt. 13.

dictæ cupidi, putare, hæc ipsa quæ dico, præter rem, aut proflus absurda esse: cum ipsa ratio, & natura; omnes denique qui in mundo reperiuntur homines, mihi suffragari sint, attendite diligenter, & circumspicite rem accuratius. Videbitis quippe ab anima regi, gubernari, nutrirî, conseruari, moueri, animari, non solum partes illas nobiles, quæque ipsi obsequium præstant; verum & eas quæ ipsi aduersantur, & in eam perpetuo coniuuant. an non enim illa conseruat & nutrit humores qui in interitum eius conspirant. Dicitis fortasse Philosophi, sanguinem haud animatum esse; concedo: à sua tamen inimica conseruatur. Tu vero ô anima, præceptum Domini adimplere gestis? *Diligite inimicos vestros*, Natura nutrix omnium, amat, fouet, & conseruat omnia; cuius amicitia, si qua in ea reperiatur, se etiam ad inimicos extendit; ad quatuor scilicet Elementa, quæ non secus ac quatuor latrones, totum orbem expilat, perdunt, & deprædantur, & perpetuo aduersus naturæ potentiam conspirant; eius tamen beneficio viuunt, sub eaque stipendia merent, quia Domini illa præcepto & monitioni obsequi conatur, quod est, *Diligite inimicos vestros*.

An non mundi oculus sol absque vilo discrimine radios & lumen in bonos simul & improbos emittit? Noe nonne custodiebat, nutrebat, & seruabat animalia tam munda quam immunda; coruos æque ac columbas? Sagena quoque Euangelica concludit bonos pisces simul & malos. Dominus ille in Euangelio bonum frumentum crescere sinit in agro vna cum zizaniis. Anne igitur sacræ allegoriæ defunt, quibus efficiamus & probemus inimicos æque atque amicos esse diligendos? anne defunt præcepta, *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros*. Ego inquit, perinde ac si dixisset: Non est modo Moses qui vos docet, non sunt iam Prophetæ qui futura aperiuat, non Scribæ qui Scripturas prælegunt, nõ Angeli qui annuntiant, vobis inimicos esse diligendos. Ast ego ipse, Deus scilicet vester, iudex vester, creator vester hoc vobis præceptum trado. *Ego autem dico vobis*.

Fierine igitur poterit; ô Domine, neminem voci tuæ obedire; fierine inquam pote-

rit, præcepta tua ab omnibus negligi? Ad clangorem buccinarum sacerdotalium corruerunt muri Iericho; & corda illa ferrea, animæ illæ obstinatæ & obduratæ non concident, nec ad sonum verborum tuorum emollientur? *Quasi tuba exalta vocem tuam*, Domine, iube verba tua à toto mundo percipi, auribus surdorum illorum vindictam scientium inrona. Quid tergiueraris ô homo? omnes creaturæ faciunt verbum eius, & tu solus voluntatem eius implere negligis? Imitare potius promptam illam obedientiam Angelorum. Flagellare Assyrios constituerat Deus, & ecce tibi ad minimum eius nutum Angelum obsequentissimum; qui vna nocte centum octoginta quinque hominum millia in medio castrorum gladio vindice percussit. Imperat leonibus, vt feritate exuta, Danieli in lacum Babylonicum coniecto parcant; & ecce tibi septem leones, omnium quos mundus tulit ferocissimi, septem iam dies iuni, feritatem deponunt, & pedibus eius aduolati instar catellorum mansuescunt, & ad blandiuntur. Iubes vt ignis deuorans Sodomam consumat, & ecce tibi ignem statim è loco suo proficientem, atque vnico momento quinque ciuitates potentissimas incendio inuoluentem. Deceuerat iam Deus vniuersam terræ superficiem aquis supernatantibus, cooperire, & ecce diluuium & continua illa pluuia statim sese tibi offert, vt iussis tuis obsecundet; quæ quadraginta dierum spatio totam terræ faciem vndis cooperuit. Fuit ecce in mari tempestas, fluctus nubium tonus eleuatur, vnde intumescunt, venti ac procellæ omnia in diuersa rapiunt; & vnico iterum verbulo cuncta compefcis, & malaciam inducis. *Quis est hic, quia mare & venti obediunt ei?* Tu hos Æoli cursores sistis, cumque visum fuerit, liberos dimittis; tu frenum omnibus equaliter creaturis contrahis, & quotiescunque liberis, laxas. Et interea hic alta voce inclamas, *Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros*, & nemo voci tuæ aut iussis obtemperat.

Nonne Deo subiecta eris anima mea? An nõ tuo principi obedire teneris anima? eiusue voluntati refragari audebis? atque etiam nõ de inimicis tuis vindictam desideras? *Diligite inimicos*.

Odiū Dei
omnium
peccato-
rum ma-
ximum.

inimicos tuos. Infelix homo, si peccatum, cuius te reum vindictæ cupiditate constituis, perspiceres; timore credo quodam ac metu percussus à peccando abstineres. Docetis vos Theologi, & vere quidem, odium Dei, esse omnium, quæ committi ab homine possunt, peccatorum grauiſſimum; ego vero vos securus, odium proximi proximū occupare locum assero. Multis enim interuallis peccatum hoc incestum, latrocinia, adulteria, & homicidia superat. Atque hoc tibi imprimis persuasum velim, infelix peccator, omnia quæ in proximum peccata committuntur, in Deum ipsum etiam committi. Furoris tui rabies in pectore proximi non subsistit, sed pergit ulterius, & diuinam quoque essentiam ferit: & dum hominem solum lædere proponis, æternam Dei maiestatem inscius percuis, si modo his vulnerari possit. *Proximus enim non propter se, sed propter Deum diligendus est.* Deniq; odium, inimicitia & vindictæ, Deum, & non hominem respiciunt, telaque hominum in hominem vibrata, hominem transeunt, & ad diuinitatem vsque progrediuntur.

III. An non demens & insensatus dicendus foret, qui inimicum letaliter vulnerando, eodem simul ictu Regem suum interficeret; Maior adhuc tua est vesania vindictæ sitiens, cum enim in proximum sœuire paras, sœuis pariter in Regem tuum, Deum tuum, & Creatorem. Iudæi hominem solum se necare putabant, sed eodem ictu & interitu Deum è medio auferabant. Nondū hic finis; sed & odio proximi omnis lex pessundatur, omnisque religio violatur. Lex quippe duobus quodammodo fundamentis, amore sci licet Dei, & amore proximi innititur, Ex

Qui proximum odit, totam legem subuertit.

Matt. 22. *his duobus præceptis vniversa lex pendet & propheta: adeo vt quicumq; vnum ex eis cõuellit & destruit, totū legis ædificium labefactet.*

Nunquid constat, vniversam hanc mundi machinam duobus polis inniti, quorum alterum si quis auferat, an non omnia quæ in mundo sunt inuertet? Cum igitur Religio & tota Euangelica Lex duobus hisce amoribus veluti duabus basibus & fundamentis innixa sit, vnum auferendo; totam ædificii molē destruas necesse est. Testis est Iacobus

Apost. dicens: *Quicumque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus: qui peccat in vnum charitatis præceptum, vt explicat D. August. factus est omnium reus. Diligite igitur inimicos vestros.*

Videte iam, vindictæ cupidi, certium quod vos vrget malum, si enim vobis inimicem non remittitis, omnē vobis veniæ viam præcluditis & omni vos misericordia penitus indignos redditis, *Si non dimiseritis hominibus nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* inicit hoc pactum nobiscū Deus, quod quotidie orationem Dominicam recitantes iteramus, *Et dimittē nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Egregius porro huiusce rei exordium; magna olim conceptus. natura humanæ cum Deo, in materia criminali, quoad peccatū originale, lis fuit & cõ- Deum & tētio, in qua de vniuerso eius honore, de ipsa homines, vita & omnibus denique, quas possidebat, facultaribus agebatur. Misericordia vltro citroque pro nostra parte cursitabat, Angelis nobis patrocinebantur, omnes Patriarchæ & Prophetae causam humani generis susceperant: iustitia vero aduersaria nostra omnibus nos viribus oppugnabat: iam quinque annorum millibus lis indecisa pependerit, donec ipse Dei filius, humana natura assumpta, in terram delapsus, vltro rem arbitrio committi volens, nimiam illam amarulentiam exiit, litem terminauit Patrique nos suo, mediator factus, recõciliauit; ea tamen lege, vt cum proximo pacem iniremus, amicitiam mutuam inter nos ipsos coleremus. Si igitur pactum hoc, quod cum Deo iniisti, firmum & integrum permanere desideras; promissis satisfacito, vt ameris, ama; vt tibi ignoscatur, ignosce. Quanto tuo commodo & vtilitate ille cõtractus, ò homo, peractus est! Promisit se Deus iniuriarum sibi toties à te factarum immemorem fore, modo tu earum, quas tibi factas arbitraris, memoriam deponas. Quid autem? Deus mille tibi peccata ignoscit, mille te mortis generibus & casibus eripit, ab infernalibus te suppliciis liberat; tu vero paruo delicto, quod tibi factum autumas, non ignosces?

Narrat Matthæus parabolam sane horridam, quæ non parum hic ad rē facere vi-

de seruo
ingrato.

deatur, Remiserat cuidam seruo dominus mille quæ ei debebat talenta; ille vero tanti beneficii immemor, obuium vauum de conseruis suis, qui ei non nisi centum denarios debebat, habens, oborto eum collo, sine vilo pietatis intuitu, in vincula coniecit. Dominus porro tanta eius seueritate audita, & tantam impietatem ingratitudeque demiratus his eum verbis increpauit: *Serue nequam omne debitum dimisisti tibi, quia rogasti me; nonne ergo oportuit: Et te misereri conseruis tui sicut & ego tui miserus sum? Quin & in tantæ ingratitude detestatione in tenebras exteriores illum detruxit, donec vltimum quadrantem perfoluisset. Audiant illi rabulæ & blaterones forêses audiant qui de nugis & lana caprina proximo diem dicunt, & litrem intentant: meminerint obsecro quantis à Deo beneficiis affecti sint, quibus hic eos in terris vicissim respondere consentaneum est: timeant ne ad querelas tantæ crudelitatis & ingratitude summus ille Dominus irascatur, eadem in eos castigatione animaduertat. Hinc*

Matt. 18.

Serue nequam omne debitum dimisisti tibi, quia rogasti me; nonne ergo oportuit: Et te misereri conseruis tui sicut & ego tui miserus sum? Quin & in tantæ ingratitude detestatione in tenebras exteriores illum detruxit, donec vltimum quadrantem perfoluisset. Audiant illi rabulæ & blaterones forêses audiant qui de nugis & lana caprina proximo diem dicunt, & litrem intentant: meminerint obsecro quantis à Deo beneficiis affecti sint, quibus hic eos in terris vicissim respondere consentaneum est: timeant ne ad querelas tantæ crudelitatis & ingratitude summus ille Dominus irascatur, eadem in eos castigatione animaduertat. Hinc bene D August. cum homine vin tictæ cupiditate agens, hac eum ratione aggressus est. Si pacem non diligis, si proximum odisti, quo iure, quo pacto, qua fronte tibi petis dimitti, qui in proximum rancorem non dimittis?

Serm. 2. ad
Fratr. in
sermo.

O pectora ferrea, & corda ad omnem crudelitatem obdurata; ieiuniis, per me quidem licet, membra macerate, oculos lachrymis & fletibus consumite, opes vestras in elemosynas prodigite, Angeli omnes Deo pro vobis supplices stant, ipsa denique Deipara Maria genibus flexis pro vestra salute apud filium continuis precibus intercedat, nunquam, nisi prius proximo iniuriam ex animo remittatis, misericordiam consequimini. Miratur tantam hanc hominum impudentiam Salomon, & ait, *Homo homini reseruat iram, & à Deo petit medelam*, quasi diceret: Tantane tua est impudentia & homo, vt veniam à Deo postules? vt ipsi tibi velis ignosci, qui interea de proximo vindictam sumere proponas? quænam illa agendi est ratio, quodnam ius, aut quænam æquitas, à Deo gratiam postulare, & aduersus fratrem rancorem & odium intrinsecus fouere.

Ecl. 28.

Mirabantur olim filii Israel, post pluri-
mas in solitudine Sinai exhaustas molestias
& mille in deserto exantlatos labores, post
suspicia & preces se à Deo non respici, sed
despici; negligi quoque & ærumnis con-
fici? atque præ animi amaritudine hac
cum eoratione expostulabant: *leuinauimus Isa. 58.*
& non aspexisti, quasi dicerent: Quoniam
nostro fato fieri putamus, Domine, vt ad
preces & gemitus nostros adeo absurdes-
cas? effuderunt iam oculi nostri lacryma-
rum pelagus, suspirando cor nostrum ex-
aruit, & lingua nostra precando claman-
doque ad te, fatigata est. Tories, cheu,
ieiunauius, & nondum tamen idcirco
nostri miserus es? Respondeat ad hæc pro
me Propheta, & dicat: *Ecce in die ieiunij vs-*
stri debitores vestros repetitis; ecce ad lites &
contentiones ieiunatis. Non mirum est, in-
quit D vs, vos de mea ad vestras preces
surditate conqueri: putatisne ieiuniis me
vestris ad misericordiam posse flecti, cum
tantis ea sceleribus commaculetis? ieiuna-
tis quippe litigantes, & litigatis ieiunan-
tes, & debita vestra cum intolerabili seue-
ritate ac rigore exposcitis. Quamobrem
finem hisce rigoribus imponite, lites ex-
scindite: qui non maiorem erga prox-
imum commiserationem, quam erga bru-
tum aliquod animal, ostenditis. O rupes! &
marmora! & ferrea pectora! quæ vos lupa
nutriuit, quis Caucasus aut scopulus genu-
it, quæ vos Hyrcana tygris educauit; *pa-*
tientiam igitur habetote, pacem diligite, lites
& contentiones fugite, inimicis denique ve-
stris beneuolentiæ & amoris signa demon-
strate.

Ego autem dico vobis, Diligite inimicos ve-
stros. Hic mihi velim, Domino, vocem
confirmari, pulmones corroborari, ac la-
tera distendi, vt de hodiernæ diei hominum
seueritate & intolerabili duritie digna con-
querar & expostulem, & creaturarum tuarum
rebellionem, inobedientiam & con-
temptum erga te describam; vt rigorem,
vindictam, & crudelitatem Christianorum
erga se mutuo, auditoribus ob oculos pro-
ponam. Hic oculis lacrymæ oboriuntur, hic
pudor vultum insicit cum elementiam in-
iuria.

injuriarum obliuionem, ἀμνησίαν, quam ipsi ethnici toties demonstrarunt, mecum reuoluo. O tempora! ô mores! Video namque eos sapius iniurias remisisse, pacem cum inimicis frequentius iniisse, crebrius rancorem exuisse, quam Christianos.

Hinc in oratione sua olim ad Athenienses dixit Æschines: Τὸ κατὰ τὸν κόσμον μὴ μνησθῆναι; Nullum est in mundo uerbum elegantius: aut homine ingenio dignum, quam iniuriarum obliuisci. Phocion, omnium qui ad reipubl. gubernacula Athenis sederunt, facile princeps, tam ad ciuitatem condemnatus, cum filium in hoc tam acerbo patris casu illacrymantem uideret, diligenter cauit ne iniuriæ huius, quam sibi ingrata illa ciuitas irrogabat, ullo unquam tempore recordaretur, aut ob eam indignum quid in patriam committeret. Quis uobis hic pudor est Christiani? uestrum potius est, hoc præceptum, *Diligite inimicos uestros*, adimplere.

Aristides qui propter vitam præclare & sincere transactam, Iusti cognomen inuenit, cum inique in exilium pulsus, iam ingrata urbe egrederetur, oculos & manus ad cælum exulit, Deos precatus, ut tam indignum facinus ignoscere, ac nihil propter acerbum, aut grauius in ciuitatem decernerent. An non hoc est præceptum seruare *Diligite inimicos uestros*.

IV. Iustinus & Valerius Maximus præclari ambo scriptores huius occasione referunt. Traibulum post xxx tyrannos republica exactos, & populum in ciuitatem, eorum causa profugum, reuocatum; plebiscitum interposuisse, ne qua præteritarum rerum mentio fieret: quod τὸ ἀμνησθῆναι ἀμνησίαν, in his ἀμνησθῆναι vocabatur, quo cauebatur, ut omnium calamitarum aut iniuriarum sub xxx tyrannis illatarum memoria aboleretur, Catholicum uero statutum, & diuinum decretum; simile huic Christi, *Diligite inimicos uestros*.

Reducite uobis in memoriam, litterati, præclaram illam sententiam Marci Tullii, qui in oratione pro Q. Ligario ad Iulium Cæsarem hoc eum elogio decorauit: *Obliscini nisi iustitiam, q. d. O iniucte & in-*

superabilis princeps, ipsa quidem armorum uirtus, & fortitudo, incomparabilem tibi gloriæ segetem subministrarunt; at clementiæ tuæ fama, ac laudabilis illa consuetudo, qua obliuisci iniuriarum facile soles, maiorem tibi gloriæ materiam attulerunt; adeo ut omnes iam perspectum habeant, nil te nisi iniurias obliuisci solere.

Aliud priori non ab simile alio loco agens Cic. lib. 4. de Themistocle habet, cui fortasse parem aut rerum gestarum gloria aut uirtute Græcia uix tulit. Ad quem cum Simonides accessisset, eique artem memoriæ, quæ cum primum proferebatur, pollicitus esset se traditurum, ut scilicet omnium rerum meminisset. Respondit Themistocles, gratius sibi fore, si se obliuisci quæ uellet, quam meminisse docuisset.

Tu uero Christiane, cum hos è sterili gentilitatis solo surculos germinantes uides, an non obstupescis, & pudore confundaris? non quid rerum tuarum satagis? cum tanta ante oculos tuos humanitas uersatur, an non crudelitatem exues? semperne diabolo locum dabis? ulteriusne iam iniurias prosequeris? an non Deum timere incipies? O rem deplorandam! in Dei etiam ille iura inuolat, qui iniurias in proximo uiscitur: sibi equidem hoc præ ceteris Deus referuauit, *Mibi uindictam; & ego retribuam*: quin & semper puniuit, & quidem grauius, quicumque locum eius inuadentes iniurias uiscisci præsumperunt. Ecce uobis exempla.

Desperationis uorticibus immersam uide Gen. 4. deo Cain, quod in fratrem innoxium sæuisset, propter uindictæ propositum, quod ini- Punitio- que admodum in Ioseph filii Iacob fratrem nes eorum statuerant, in eius postea manus inciderunt, qui iniu- ut fures comprehensum sunt, atq; ab eo in ear- rias uiti- cerem coniecti; imò ad mortem damnandi suat. frissent, ni benignior in eos ipse Ioseph extitisset.

Achab & Iesabel iracundiâ inflati & uin- I. Reg. 21. dictam crudeliter spirantes, innocente Naboth oppressos à canibus discerpti sunt, & inhumati sub dio relictæ. Expertus es, credo, Aman, quid passionum effrenes pariant; Esther 7. quidnam inimicitæ & rancor mali afferat,

quid vindicta prostr: erectum enim hosti tuo capitali Mardocheo patibulum, tibi ipsi vitam eripuit, & dignam vindictę cupido mortem rependit.

Nondum hic finis, Auditores, ecce vobis flagella & pœnae longe terribiliores, quibus Deus crudelitates hominum castigauit. Depingitur insigois quidam tyrannus in libris Iudicũ, nomine Adonibezeth; qui postquam septuaginta reges sub imperium redegit, & extremitatibus manuum ac pedum amputatis, eos sub mensa instar catellorum micis & ciborum reliquiis nutriiisset (ô factũ verè barbarum) à filiis Israel deinde superatus ac regno exutus est, dignam factis suis mercedem recipiens; qui prioris sauitiæ memor, ac casum miseratus iniquum, fortunam suam sapius deinde deplorauit, dicens: *Septuaginta Reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut foci, ita est retribuit mihi Dominus. O infelicem, inquit, vindictam! ô tartareas inimicitias, cur vos vnquam in animam meam recepi? cur non pacem amauis, & offensas remisit?*

Iudic. 1.

Iudic. 3.

Merces eorum qui inimicos suos dilexerunt, & iniurias remiserunt Gen. 45. 2. Reg. 2.

Act. 6.

Iniuriarũ obliuio si- gnum pre- destinatio- nis.

Hæc igitur mala, castigationes, & afflictiones sunt eorum, qui aut inimicos diligere noluerunt, aut iniuriarũ sibi factarum obliuisci. Iam vero beneficia, honores, & mercedes eorum, qui iniuriarum oblici sunt, attendite. Humilis Ioseph iniuriã passus, si quis alius, præteritorũ omnium immemor, & fratrum in se iniquitati ignoscens, adeo exaltatus, vt primus à Rege in terra Ægypti dominetur. Dauid Sauli ignoscens, nec vindictam desiderans, honorem, felicitatẽ, ac regnum Iuda consequitur. Gloriosus martyr Stephanus lapidibus vndique petitus, pro lapidantibus tamẽ orans, videt cælos apertos, in quib. paratã sibi coronã contempletur. An plura desideratis? Daniel post tot ærumnas, ita atroces iniurias, tantas calũnias æquo animo in aula regis Babylonici toleratas, tandẽ sup omnes regni optimates euectus est. *Diligite igitur inimicos vestros, & iniuriarum obliuiscimini. Quamobrem omnium Sanctorũ & Christi Domini exẽplo, ignoscite, ignoscite inq, omnibus, qui in vos peccauerunt; signum est enim prædestinationis ignoscere, quem-*

admodũ vindicare reprobationis. Narrabo huius occasione præclarã quã legere in Surio memini de duobus fratribus Antiochenis historiam, quorum vni nomẽ Sapricius, qui Sacerdotali dignitate erat insignitus, & alteri Nicephorus, & ille laicus. Cum quædam discordiã & iurgia inter eos essent oborta, qualia inter fratres sæpenumero solent (fratrum quippe gratia rara est) conabatur Nicephorus omni ratione cum fratre in gratiam redire, qui nihil præter vindictam cogitans, ab ea prorsus abhorrebat. Accidit, vt Sapricius in persecutionis, quam Valerianus excitarat, turbine, in vincula coniecitur, qui eculco deinde tortus, libere se profitebatur Christianum, ac proinde cõdemnatus, ad mortem alacri animo se accingebat. Cum iam è carcere exeundum foret ecce tibi aduolantem fratrem, orantemque, sibi vt priores iniurias ignoscat: rapitur interea ad supplicium, fratre sequente, & veniã ad singulos passus expostulante. Obsurdefcit ad preces vindictæ sitiens animus cumq; ille locum supplicii conscenderet; hic adhuc obnoxius & instantius illum rogar; Ignosce quaeso, mi frater, omnia obliuiscere, in gratiam redi; fac mecum misericordiam, & noli in extrema hac lucta à tam obstinata perueicacia superari: memento, olim eodẽ, quo tu es loco, Christum crucifigentib. seignouisse. Peruicax interea Sapricius nullis precibus flectitur, & in hac vindictæ cupiditate hinc mauult excedere. Quis horum, putatis, finis erit & exitus? Ecce tibi eodem, quo carnifex ad caput eius præcidendum momento gladium strinxerat, exclamat amens ille: *Desiste, Imperatorum monitis obsecundabo.* Nicephorus vero his auditis, locum supplicii conscendit, fratri animum additurus, & sordidam mentis vecordiam castigaturus: *Quid agis, mi frater, an hisce suppliciis perterritas animo concidis? aut mori formidas; illo bene monentem despiciente, atq; ab eius adhortatione aures continente, Nicephorus se Christianum profiteretur, inq; eius locum, simul & Martyrii coronam, vnde alter tanto suo damno & exitio deciderat, successit, ita peruicax ille vltor factus est apostata; & insignis hic iniuriarum condonator, martyr;*

Historia de duobus fratribus ad inimicis

martyr; vnus electus, alter vero reiectus. Discat igitur hinc crudeles & ferrei, iniurias remittere, & inimicos diligere.

Inuectio in duella.

An vero vos aulici, fera inquam belluæ, corda truculenta, pectora barbara, vestris duellis & monomachiis Deo, Regi, & iustitiæ rebelles semper eritis? vos anthropophagi, Scythæ, Geloni, homines, inquam, immittes, Christiani sine fide, sine pietate, sine timore, sine vlla religione; an honorem & nobilitatem in cæde & sanguine, in crudelitate & strage sitam arbitramini? anne virtus & robur sanguine metiendum est, & inter peccata locus ei assignandus? Videte, quæso, & dispicite vobiscum, an illa vera demum gloria, fortitudo, aut nobilitas sit, occidere, iugulare, & humanum sanguinem extra bellum profundere. Consultite magnum illum

Arist. art. 1.

Philosophum Aristotelem, ipse testabitur. Moderari iram veræ demum esse generositatis indicium. Reuoluite quoque quid dicat Horatius: *Latius regnes auidum domando Spiritum, quam si Libyam remotis Gaudibus iungas, & uterque Poenus Seruiat vni.*

Si fortassis Ethnicis non credis consule antiquitatem, Patres veteres interroga, audies Salomonem dicentem; *Fortior est qui dominatur animæ suæ, expugnator urbium.* Pluris Dauidem faciunt Ambrosius & Chrysostomus, Græcus vnus, Latinus alter, eumque generosiores putant, Sauli inimico suo parentem, quam Goliath ad terram prostermentem. Quid ad hæc vos vindictam spirantes, vos inglorij sine virtute, sine honore, sine nobilitate nobiles duella consecrantes. In hos vos o Legislatores & Iudices, rigorem ostendite, in hos edicta vestra vibrare, in hos vitæ suæ prodigos, digna castigatione animaduertite; vos autem Ecclesiarum pastores, si modo Ecclesiæ vobis vestra dignitas cordi est, hos à vestris cœmiteriis excludite, procul ab Ecclesiis vestris sanguinaria hæc cadauera, hos homicidas, hos excommunicatos, ac proinde æternis suppliciis condemnatos, repellite: *Sepeliantur sepulchra a sinu putrefacti & proiecti extra portas Ierusalem: Viri sanguinum declinate à me.* Procul hinc ab Ecclesiis nostris vos propheta-

Prout. 10. Chrysest. hom. de Dauid.

In. 22.

Psal. 133.

ni sicarii, & gladiatores, procul hinc abscedant manus illæ humano fœdatæ sanguine. Hoc tamē vobis adhuc dictum velim. Repetite, quæso, memoria, quid Dauidi Regi, vnico tantum patrato homicidio, contigerit, noluit ab eo sibi Deus, quod multum sanguinis effudisset, templum ædificari: *Non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me.* Tribus etiam annis celum non pluit, nec terra fructus effudit, Domino aduersus Israel, propter innoxium Ga-
baonitarum sanguinem, quem perfidus Saul effuderat, ad iracundiam concitato.

Ad eundem plane modum Deus hos atroces, hos inquam Sicarios castigat, & gratiarum suarum pluuiam denegat: quin & aduersus ipsas familias, non per triennium, sed ad tertiam vsque generationem, propter effusum sanguinem, propter duella & cædes, quas olim maiores patrarunt, vindictam exercet. Vnum adhuc addam, & finem faciam. Prohibuit olim in veteri lege Deus, ne accipitres & miluum, ac vulturem iuxta genus, populus Iudæicus velut immunda manducaret: quo quid aliud præsignatum est, quam in Lege noua omnes illos accipitres, ad prædam natos, sanguini & cædibus inhiantes, nihil præter duella, præter discordias, præter pugnas, & vindictas meditantes, Deum reicere ac repudiare?

Igitur cum tu Domine penitus contraria præcipias, præsta, obsecro, fides præceptis tuis habeatur, superbiam hanc deprime, hos scòpulos tuæ misericordiæ vnus concute: producant rupes aquas, aquas inquam pacis, aquas reconciliationis, aquas misericordiæ. Suffoca, quæso, qui verus es Samson, leones illos crudelitate & ira tumentes, effice vt ex iis mel suauitatis, patientiæ, charitatis, quod viuēs hic docuisti, & fieri præcepisti, quin moriens exemplo & facto confirmasti, prodeat, cum te in crucem sublatum, clavis transfixum, lancea latus perforatum, spinis caput coronatum, & plagis omnia membra exhausta contemplor, pro inimicis tamen tuis deprecantem & patri pro illorum ignorantia supplicantem. *Pater agnosce illos.*

Quis nunc adeo barbarus & immitis futurus

rus est. Iesu bone, qui p̄specto amore & misericordia tua infinita, inimicis suis exemplo tuo nolit ignoscere; p̄sertim cum te videat tanta, sine vllō crimine aut delicto, mala, iniuriasque tolerasse, & à quibus ea acceperas inimicis ignouisse. Ignoscimus, Pater æterne, ignoscimus iam ex hac hora inimicis nostris, atq; eos ex animo complectimur, *Dimitte igitur nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*; dimitte, in quâ, per merita filii tui, per sanguinem, mortem, ac passionem eius, ad eum plane modum, quo nos omnibus qui in mundo sunt ignoscimus. Atque vbi omnium semel delictorum nobis veniam concesseris, fidelius in hac vita tibi obsequium exhibebimus, expectâtes interim donec te in altera glorificemus.

POST CINERES SABBATO.

Partitio.

- I. De iactata nauis Ecclesia.
- II. De mari mundi.
- III. De Ecclesia nauis.
- IV. De ventis turbulentis eam impetentibus.

Cum sero esset factum, erat nauis in medio mari, & Iesus solus in terra. Marc. 6.

FIGVRA.

Gen. 7.

MA G N A quidem illa fuit tempestas, qua quadraginta dierum spatio, Arca Noe in aquis diluuii hinc inde iactata, ac mille periculis, licet absque vllō naufragii timore, exposita fuit: donec columba, oliuarum vitentibus vernantem folijs deferens, ad Arcam rediret: quo tandem signo cognouit Noe Deum iam reconciliatum, & aquas diluuii esse immiuitas; tunc enim primo venti poni, vnde cessare, procella quiescere, tempestates desinere coperunt, vi deinde Arca in montibus Armeniae fixa hæserit. At non minor hodierna die nobis tempestas in Euangelio proponitur. videas hic namque cymbam, quæ Apostolos, veluti Noachum cum filiis, vehēbat, non quidem in aquis diluuii, sed in medio maris procel-

losi, tumentis, atque vndique mortem & extremum periculum minitantis fluctuantem: quæ licet iam iam fluctibus haurienda videatur, salua tamen & incolomis eluctatur: nam vix illam Christus, qui vera columba est, quæ egregium illum ramum, pacis inter nos & patrem suum in itæ symbolum attulit, intrauit; cum statim omnis illa tempestas conticuit, venti quiescerunt, vnde detumuerunt, & fluctus malaciam induerunt. De hoc mari, de nauis hac, de hac denique tempestate nobis hodie sermo est; at salutaris prius illa stella maris ad quam velut Cynosuram nostrum cursum dirigemus.

A V E M A R I A.

Ab eo tempore, quo sanguis innoxius Abelis effusus est, in quo, secundum August. *Aug. 1.* Ecclesia cepit exordium, nunquam in ea de Caine fratricidæ Cain, profani Esau, persecutores Dei. Pharaones, fornicatrices Isabeles, proditores Iudæ, aut falsi & improbi ministri defuerunt. Reperamus licet ab ipsa mundi origine memoriam vltimam; reperamus omnia secula, reuoluamus omnia antiquitatis monumeta, totis illis quinque annorum milibus sæculum non inuenies, quo Ecclesia & ciuitas Dei persecutiones non sustinuerit. Video enim tot falsos Prophetas in Israel aduersus vnum Eliam conspirantes: video tot vbiq; in Caldæa fornaces aduersus tres pueros Hebræos accensas: tot lacus, tot speculacæ, tot cauernas leonibus refertas in vnum Danielem in Babylone præparatas: tot tormenta, tot crudelitates in Ægypto aduersus Hebræos conceptas: tot Philistæos, Amorrhæos, Iebuzæos, Chananæos, Madianitas, Amalecitas aduersus Israel conspirantes: tantos deniq; vlulatus, tanta lamenta, tantos in Rama in infanticidio audio ploratus. Quæ omnia David coacervâs, Ecclesiæ victorias iure merito decantat: *Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel, sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea etenim non potuerunt mihi.* Ac si diceret, *Audacter ð Israel, Catholica inquam Ecclesia, figura & cetera.* proloquere & confitere, sæpe à iuuentute inimici mei oppugnauerunt, ab incubulis me meis obsederunt, sed semper in vanum